

Landbruks- og Matdepartementet
Postboks 8007 Dep

0030 OSLO

Hørings svar - forslag til endring av lov om forbud mot hold av pelsdyr

Generelt

Jæren Rekneskapslag SA fører regnskap for ca 25 pelsdyroppdrettere, og for oss har det dermed vært naturlig å bistå medlemmene i forhold til vurdering av konsekvenser av ulike opplegg for kompensasjon for avvikling etter hvert som disse har blitt foreslått og delvis vedtatt. I denne sammenhengen har vi også etablert et godt samarbeid med Norges Pelsdyrslagslag med grunnlag i vår kompetanse innenfor økonomi, regnskap og skatt. Vi har blant annet regnet på konkrete konsekvenser av de ulike forslaga for de fleste av våre medlemmer. Tilbuda som har vært gitt og vedtatt til denne tid har på ingen måte vært tilfredsstillende sett hen til den situasjonen som pelsdyroppdrettere er blitt satt i som følge av vedtaket om næringsforbud 15. januar 2018

På dette grunnlag er det svært viktig at næringa nå får en erstatning som oppleves som rimelig og fornuftig for det store flertall av pelsdyroppdrettere, og at det legges opp til en effektiv og rask behandling slik at disse brukerfamiliene uten ytterligere utsettelse kan komme videre i livet. Flere av dem er interessert i å etablere annen næringsvirksomhet, men så lenge de ikke vet hva de kan forvente i erstatning og hvordan dette skal beskattes, er det umulig å ta slike valg. Vi ser også at det for bankene som skal finansiere ny virksomhet blir umulig å innvilge lån så lenge en ikke kjenner regelverket rundt erstatning. Den menneskelige påkjenningen, med vedtak om forbud og etterfølgende regelverk som på ingen måte har erstattet det tapet som de næringsdrivende har lidd, har vært stor med både oppgitthet og motløshet som i flere tilfeller også har ført til sjukemeldinger hos våre medlemmer. En slik situasjon er ikke verdig rettssamfunnet vårt og det er følgelig svært viktig at en nå får vedtatt et fornuftig og rettferdig regelverk. Det er nå mer enn 3 år siden vedtaket om forbud mot pelsdyrhold ble fattet.

Vi ser det som positivt at det ble gjort et stortingsvedtak i februar 2020 som sier at erstatningen skal utmåles etter ekspropriasjonsrettslige regler. Vedtaket – og intensjonen bak dette – gir grunnlag for å forvente en rettferdig behandling av pelsdyrbøndene.

Om utmåling av erstatning

Et viktig utgangspunkt for erstatning etter ekspropriasjonsreglene er «hva en normalt dyktig pelsdyroppdretter ville fått utav anlegget». Det er anlegget og andre investeringer rundt dette som skal erstattes, og dermed er det helt grunnleggende at det er **kapasiteten** i anlegget og ikke et tilfeldig dyretall på et tilfeldig tidspunkt som skal danne grunnlaget for beregningen.

Vår erfaring med det eksisterende regelverket viser, i tillegg til generelt urimelig låge erstatninger, også mange helt urimelige og tilfeldige utslag mellom pelsdyrbønder. Dette gjelder både de som av ulike grunner ikke hadde dyr 15. januar 2018, og de som av ulike grunner hadde noe færre tisper enn det som var vanlig i anlegget på de aktuelle telledatoene. Vi har registrert at enkelte har oppgitt noe færre dyr enn de hadde i forhold til søknad om produksjonstilskudd. Dette er ikke ulovlig, og for flere av disse var det heller ikke noe å hente all den tid de kun kan søke om avløyserstilskudd og flere av dem allerede fikk utbetalt fullt avløyserstilskudd for annet husdyrhold, .

I denne sammenhengen vil vi også peke at enkelte anlegg var bortleid eller bortforpaktet for en periode. Årsakene til dette kan være mange. Kostnaden med anlegget ligger i stor grad hos eierne samtidig som det er brukeren som etter dagens regelverk er berettiget kompensasjon. Dette er en urimelighet med dagens regelverk som må rettes opp.

Vi mener også at pelsdyroppdretterne må kunne velge mellom erstatning ut fra prinsippet om gjenanskaffing og prinsippet om bruksverdi. Dette vil styrke rettsikkerheten for dem det gjelder og vil bidra til en mer fornuftig erstatning der tar hensyn til den enkelte pelsdyrprodusent sin situasjon. Vi har regnet mye på bruksverdi. Årsaken til at vi mener at en også må ha med prinsippet om gjenanskaffing er at små utslag i inntekter og kostnader gir store utslag i bruksverdiberegningen. Dermed vil erstatning der en kun tar utgangspunkt i bruksverdi lett kunne få store tilfeldige utslag som følge av små nyanser i grunnlaget for beregningen. Rett til å bruke begge disse aktuelle prinsippa vil i stor grad motvirke slike tilfeldige utslag

En viktig, men svært usikker, faktor i beregning av bruksverdi er verdien på eget arbeid. Hvor effektive og hvor mange arbeidstimer som legges til grunn kan en sikkert finne normtall for, men to forhold må likevel vektlegges særskilt. Det ene gjelder kombinasjonsbrukene som har drevet pelsdyrhold kombinert med annet husdyrhold. Selv om mange av disse foretaka er små og etter normtall skulle forventes å bruke mer timer pr tise så kan de likevel være svært effektive kort og godt som følge av synergivirkninger mellom pelsdyrproduksjon og annet husdyrhold. Et annet forhold som også må vektlegges ved eget arbeid er at fradrag for «frigjort tid og vederlag fra annen aktivitet» har sin bakgrunn i tilpassingsplikten. Kombinert med annet husdyrhold, og hensyntatt at mange av disse bruka ligger i utkantområder er det verken praktisk eller reelt lett å finne alternativ sysselsetting. Dermed kan en for mange av disse foretakene komme opp i situasjoner der det ikke er alternative sysselsettingsmuligheter, i alle fall ikke uten at resten av gardsdrifta legges ned.

Som nevnt innledningsvis er det viktig at pelsdyrprodusentene nå får et forutsigbart regelverk. Samtidig bør det være et regelverk som både av hensyn til pelsdyrbøndene, men også av hensyn til behandlingstid og bruk av rettsapparat m.m. ikke leder til et stort antall rettssaker

Vi foreslår på denne bakgrunn

1. Alle pelsdyrprodusenter får et tilbud om en «basiserstatning» basert på en generell beregnet bruksverdi. Denne verdien må ligge som et «golv» i beregningene som alle er sikret. Våre beregninger som gjelder minkproduksjon tilsier at denne bør ligge på ca det doble av dagens «tispetillegg» i den alternative beregningen. Det vil i praksis si et sted rundt kr 4 300 pr minktise og da vurdert ut fra anleggets kapasitet. Jeg regner med at en kan gjennomføre en tilsvarende beregning for de mange reveprodusenter, men hvor stor denne er har ikke vi de beste forutsetningene for å angi nivå på

2. Det må være mulig å dele en slik «basiserstatning» på eier og leier der det er aktuelt ut fra vanlige ekspropriasjonsrettslige prinsipp.
3. De som mener seg berettiget en høyere erstatning må ha mulighet til å få prøvd dette gjennom forhandlinger med Staten, og eventuelt gjennom Skjønnsretten. Grunnlaget for en slik individuell vurdering kan være forhold knyttet til den enkelte pelsdyrfarm som tilsier en høyere bruksverdi. Eksempel på slike moment kan være spesiell avlsverdi på dyr, mer effektivt anlegg, liten mulighet for alternative inntekter m.m. Det samme må gjelde dem som ønsker å få vurdert en erstatning basert på gjenanskaffingsverdi.

En løsning som skissert vil kunne medføre at mange pelsdyrprodusenter vil være fornøyde med «basiserstatningen» En slik basiserstatning vil også gi mulighet til utbetaling av et forskudd som er viktig for mange pelsdyrprodusenter som i dag sliter med høy gjeld og lite inntekter der de daglige økonomiske utfordringene kommer som en tilleggsbelastning til usikkerhet om framtida.

Saksbehandling

Vi har ikke kommentarer til selve saksbehandlingen bortsett fra at vi mener at den statlige delen av prosessen legges til Statsforvalteren i fylket. Fra Rogaland ser vi at dette er en oppgave som Statsforvalteren tar seriøst og arbeider grundig med. Innledningsvis nevnte vi også at gruppa av pelsdyroppdrettere har hatt og fortsatt har en krevende situasjon der usikkerhet om framtida er stor. Også av denne grunn mener vi at det er viktig at saksbehandlerne kommer ut på den enkelte gard og lar den enkelte pelsdyrbonde få lov å presentere sin sak på en skikkelig måte. Etter vår vurdering vil et mer lokalt forvaltningsorgan enn f.eks Landbruksdirektoratet ha bedre forutsetninger til å gjøre dette på en god måte.

Andre forhold

Vi vil kort kommentere noen andre forhold som også er viktige og som må hensyntas i det videre arbeidet med erstatning til pelsdyroppdretterne

- Skattemessige forhold

De aller fleste pelsdyroppdretterne driver virksomheten sin i et enkeltpersonforetak. Det vil si at marginals-katten for høye inntekter der erstatningsutbetaling etter dagens regler vil i hvert fall vil komme opp i 50 %. Dette i motsetning til et aksjeselskap der skatten er flat og i dag ligger på 22 %. Det er ikke noen særordninger i dag for beskatning av gevinst fra forbud mot pelsdyr. Dette medfører at mange vil få en svært høy skatteprosent på erstatningen, noe som til tross for en akseptabel erstatning likevel vil medføre at mange sitter igjen med gjeld etter at skatten er betalt og følgelig store utfordringer med å ha en soliditet som gir muligheter for nye investeringer

Vi er kjent med at Pelsdyrslaget ønsker at erstatningene skal være skattefrie. Vi støtter dette og er kjent med at bl.a erstatning for vern av skog etter Naturmangfoldsloven er skattefri.

Etter vårt skjønn er det en helt urimelig forskjell mellom enkeltpersonforetak og aksjeselskap for denne typen erstatninger, og med en marginal skatteprosent på 50 % sammenlignet med aksjeselskapets 22 % kommer pelsdyrbonden altfor dårlig ut. Det må

her merkes at vedtaket om forbud mot pelsdyr kom «som lyn fra klar himmel» og pelsdyrbønderne hadde som følge av dette ikke noen som helst mulighet til skattemessig tilpassing slik en ofte vil ha ved en annen type ekspropriasjon.

- Riving av anlegg

Det er viktig at tilskuddet til riving gjelder hele anlegget med infrastruktur, gjerder osv og ikke bare bygningene. Det har også kommet synspunkt på at det kun er den delen som er i bruk som kan erstattes ved riving. Vi antar at dette er feil, men for ordens skyld vil vi påpeke også dette forholdet. Det er i samsvar med både grunneieren og samfunnet sine interesser at alle gamle anlegg blir revet på en trygg og god måte.

- Omstillingsmidler

Vi hører i dag at potten for omstillingsmidler for 2021 allerede nå i siste halvdel av januar nærmer seg oppbrukt. Dette er helt urimelig. Selvsagt må alle som ønsker det få del i omstillingsmidlene, og det må følgelig settes av så mye penger som det er behov for. Det er også viktig at nye prosjekt blir planlagt på en god måte, og at ikke dette skjer «hals over hode» for å komme lengst fram i køen hos Innovasjon Norge.

- Pensjon

Regelverket for utbetaling av den særskilte pensjonen som kan gis eldre pelsdyroppdrettere fram til de er 67 år kan leses slik at det er et vilkår at de må ta ut alderspensjon fra NAV for å ha rett til denne ytelsen. Dette er helt urimelig og må rettes opp i regelverket.

Reglene er slik at ikke alle kan ta ut alderspensjon fra NAV når de er 62 år. Årsaken til dette er at den som skal ut pensjon fra fylte 62 år må ha et så godt opptjent grunnlag at selv om en fordeler pensjonen over flere år - og dermed aksepterer lågere årlig ytelse – må ha så godt pensjonsgrunnlag at en ikke kommer under nivået for garantipensjon (tidl minstepensjon). De som har et så lågt grunnlag at årlig beløp blir mindre enn garantipensjon får avslag på sin søknad hos NAV. Dersom den tolkningen av regelverket som er nevnt er korrekt fører det til en helt urimelig forskjellsbehandling mellom grupper av pelsdyrbønder, og i dette tilfellet slik at de som har mest behov for ordningen faller utenom.

Med vennlig hilsen
Jæren Rekneskapslag SA

Martin Svebestad
Daglig leder
(sign)